

გუნდური მუშაობა

გუნდური მუშაობის პრინციპების ცოდნა ზოგადი პრაქტიკის ექიმისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ოჯახის ექიმის მუშაობა პირველადი ჯანდაცვის გუნდის გარეშე პრაქტიკულად წარმოუდგენელია.

ბუნდები და ჯგუფები

განმარტება:

ჯგუფი ეს არის პირთა გარკვეული რაოდენობა რომლებიც:

- ფსიქოლოგიურად აცნობიერებენ ერთი-მეორეს;
- ურთიერთქმედებენ ერთი-მეორესთან;
- რომელთა ქცევას (გარკვეულწილად) მართავს „წესები“;
- რომელთაც აქვთ საერთო ფასეულობები;
- რომლებიც ისწრაფვიან საერთო მიზნებისაკენ;
- რომლებიც აღიქვამენ თავიანთ თავს, როგორც განსაკუთრებულ, ჩამოყალიბებულ ერთეულს.

ჯგუფში და გუნდში ქცევის ტიპები:

შეიძლება გამოვყოთ სამი ტიპის ქცევა:

1. დავალებამე ორიენტირებული
2. პროცესზე ორიენტირებული
3. ინდივიდუალური ანუ თვით ორიენტირებული

დავალებამე ორიენტირებული ქცევა ეხმარება გუნდს შეასრულოს დაკისრებული ამოცანა. ასეთი სახის ქცევის მაგალითია:

- ინფორმაციის გაცემა და მიღება;
- აზრის გამოხატვა;
- ინიციატივა;
- დაზუსტება და შემუშავება;
- გადაწყვეტილებამე ფოკუსირება;
- გადაწყვეტილების მიღებისათვის ძალისხმევა და მისი მიღება;
- შეფასება;
- შეჯამება;
- პრობლემის გადაჭრა.

პროცესზე ორიენტირებული ქცევა ეხმარება გუნდის, როგორც ასეთის ფუნქციონირებას. იგი ეფუძნება გუნდის ქცევის შინაგან დინამიკას და გულისხმობს შემდეგს:

- მოლაპარაკება;
- მხარდაჭერა;
- დამშვიდება;

- მიმართული კონფლიქტი;
- თანადგომის (წვლილი, მსხვერპლი) შეცნობა.

თვით-ორიენტირებული ქცევა გულისხმობს:

- დომინირება (უპირატესობის წარმოჩენა);
- აგრესია და ბლოკირება;
- მომთხოვნი პოზიცია;
- კავშირის (ალიანსის) დამყარება;
- განსაკუთრებული ინგერესის დაცვა;
- განდგომა (განყენება).

დიდ მნიშვნელობას ნუ მიანიჭებთ თვით-ორიენტირებული ქცევის გამოვლინებას, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ხშირია, დიდ ზეგავლენას მაინც ვერ ახდენს გუნდის ფუნქციონირებაზე.

ბუნდის წევრები

Meredith BELBIN : Team Roles analysis (M. Belbin 1981) Managment Teams, Heinemann, London; M. Belbin (1993) in team Roles at Work Butterworth/ Heinemann, Oxford.

როლები

როლები და მათი დახასიათება როლების განაწილება	ნებადართული სისუსტეები
Plant აზრების გენერატორი : შემოქმედებითი, მეოცნებე, შეუძლია რთული პრობლემის გადაჭრა.	დეტალების უგულებელყოფა, ბედმეგად დაკავებული იმ აზრით, რომ იყოს კომუნიკაბელური
Resource investigator: რესურსების მაძიებელი ექსპროვერტი, ენთუზიასტი, კომუნიკაბელური, კონტაქტური.	ბედმეგად ოპტიმისტური განწყობა. როდესაც საწყისი ენუზიამში გაივლის კარგავს ინტერესს.
Co-ordinator კოორდინატორი : სერიოზული, ჩამოყალიბებული, საკუთარ ძალებში დარწმუნებული, ხელმძღვანელი. საზღვრავს მიზნებს, ხელს-უწყობს გადაწყვეტილების მიღებას, დელეგირებს კარგად.	შეიძლება წარმოვიდგინოთ, როგორც მმართველი.
Shaper: ფორმის მიმცემი პრობლემური, დინამიური, მოსწონს ბეწოლა, აქვს დიდი ენერჯია და უნარი გადალახოს დაბრკოლება.	შეუძლია გამოიწვიოს, გააღიზიანოს სხვები და ტკივილი მიაყენოს ადამიანის გრძნობას.
Monitor evaluator: შემფასებელ-დამკვირვებელი მშვიდი, კეთილგონიერი, გამჭრიახი, ითვალისწინებს ყველას აზრს, გადაწყვეტილებას იღებს ფრთხილად.	ბედმეგად კრიტიკული. არ აქვს საკმარისი ენერჯია და უნარი სხვების დარწმუნებისა და საქმეში ჩაბმისათვის.
Teamworker - გუნდის მუშაკი კოოპერატიული, გაწონასწორებული, მგრძნობიარე, დიპლომატი. უსმენს, აშენებს, თავიდან იცილებს უთანხმოებას, “წყალს არ ამღვრევს”.	იოლია მასზე მეგავლენის მოხდენა. კრიტიკულ სიტუაციებში უჭირს გადაწყვეტილების მიღება.
Implementer შემსრულებელი : დისციპლინირებული, კვალიფიციური, კონსერვატიული, სანდო. უზრუნველყოფს იდეის პრაქტიკულ განხორციელებას	რამდენადმე გვიან და ნელა პასუხობს ახალ შესაძლებლობებს. გარკვეულწილად “მოუქნელი”
Completer “დამაბოლოებელი” შრომისმოყვარე, კეთილსინდისიერი, მონდომებული, ეძიებს შეცდომებსა და ნაკლოვანებებს. დროულად ასრულებს სამუშაოს.	ჩვეულებრივ განიცდის ზომამზე მეტად. უგულებელყოფს დელეგირების შესაძლებლობას.
Specialist: სპეციალისტი : თავისი საქმის ერთგული, მიზანმიმართული, საქმის დასაწყებად არ ელოდება ვინმეს მითითებას, იშვიათად იცვლის ჩვევებს და იღრმავებს ცოდნას.	მოქმედებს ვიწრო ასპარეზზე. აინტერესებს საქმის ტექნიკური მხარე და არ ხედავს მის სრულ ე.წ. “ დიდ სურათს”

**მიუღებელი ნაკლოვანებები (სისუსტეები)
ბელბინი 1993**

როლი	დასაშვები	მიუღებელი
Plant ამრების გენერატორი	მედმეტად დაკავებული იდეებით, რის გამოც უგულებელყოფს საქმის პრაქტიკულ ასპექტებს	არის თავისი იდეების მკაცრი “მესაკუთრე” და არ მოსწონს სხვებთან მისი გაზიარება, თუნდაც ამის შედეგად ბევრად უკეთესი გამოსავალი იყოს მოსალოდნელი.
Resource investigator რესურსების მაძიებელი	როგორც კი საწყისი აღფრთოვანება გაივლის კარგავს ენთუზიაზმს.	მომდევნო საქმიანობის მოწყობით, იმდენად არის დაკავებული, რომ სათანადო ყურადღებას ვერ უთმობს კლიენტებს და კარგავს მათ.
Co-ordinator კოორდინატორი	ზარმაცობს, თუ შეიძლება მოიძებნოს სხვა ვინმეს, ვინც გამოიჩინოს საქმის გაკეთების სურვილს.	წინასწარ იყენებს გუნდის ძალისხმევას.
Shaper ფორმის მიმცემი	იმედგაცრუების და გაღიზიანების გამოვლენა.	არ აქვს უნარი მდგომარეობა გამოასწოროს კარგი იუმორით ან ბოლიშის მოხდით
Monitor evaluator შემფასებელ- დამკვირვებელი	ლოგიკური სკეპციზმი	არალოგიკური ცინიზმი
Teamworker გუნდის ამშენებელი	მერყევი გადამწვევ მომენტში.	გაურბის სიგუაციებს, რომელთაც შესაძლოა მოყვეს გეწოლა
Implementer შემსრულებელი	ეყრდნობა საყოველთაოდ მიღებულს და დამტკიცებულს.	შემბოჭველი ცვლილება.
Completer “დამაბოლოებელი	სრულყოფილებისაკენ სწრაფვა -პერფექციონიზმი	აკვიატებული ქცევა
Specialist სპეციალისტი	ცოდნის შეძენა საკუთარი სიაზონებისათვის	იგნორირებას უკეთებს იმას რაც მას არ ეხება (მის კომპეტენციაში არ შედის)

როლების დაწვრილება:

ბელბინი მიუთითებს შემდეგი წყვილების არსებობას:

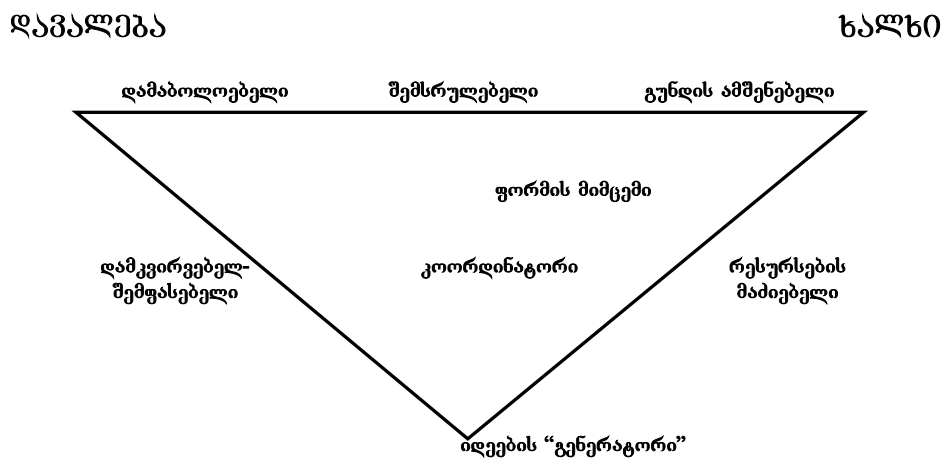
- ლიდერები: კოორდინატორი ფორმის მიმცემი.
- ინტელექტუალები: იდეების წყარო შემფასებელ-დამკვირვებელი
- განმახორციელებელი: შემსრულებელი დამაბოლოებელი
- მოლაპარაკება (შეთანხმების უზრუნველყოფა) : რესურსების მაძიებელი გუნდის „მშენებელი“

Woods (1988) გვთავაზობს განსხვავებულ დაჯგუფებას, რაც გუნდისათვის დაკისრებულ ამოცანას (დავალებას) ეფუძნება.

- გამოკვლევა: იდეების მომწოდებელი (იდეები)
რესურსების მაძიებელი(გარეგანი კონტაქტები)
- ორგანიზება: შემსრულებელი (დაგეგმვა)
კოორდინატორი(შინაგანი კომუნიკაცია)
- კონტროლი: ფორმის მიმცემი(მოვლენების კონტროლი)
- მონიტორინგი: შემმოწმებელ დამკვირვებელი (სგანდარგების დასახვა)
ბოლომდე შემსრულებელი (აკვირდება დეტალებს)
- მხარდაჭერა: გუნდის „მშენებელი“ (მგრძნობიარეა გარემოს მიმართ)
სპეციალისტი (სასიცოცხლო მნიშვნელობის ექსპერტიზა)

როლების სამკუთხედი
(Tyson and Jackson, 1992)

- ხალხზე ორიენტირებული როლები   გუნდის მშენებელი
შემსრულებელი
ხელმძღვანელი
რესურსების მაძიებელი
- გუნდის ამოცანით განპირობებული როლები   ბოლომდე შემსრულებელი
შემსრულებელი
ხელმძღვანელი
მაფორმირებელი
დამკვირვებელი-შემფასებელი
- გუნდის იდეაზე ორიენტირებული როლები   იდეების გენერატორი
დამკვირვებელ-შემფასებელი
რესურსების მაძიებელი

იღეუბი

წარმატებული გუნდები:

კლასიკური შერეული გუნდი მოიცავს:

- კომპეტენციური კოორდინატორი
- კარგი იდეების “გენერატორი”
- ფართო გონებრივი შესაძლებლობები
- კარგი შესაბამისობა პიროვნების შესაძლებლობებსა და გუნდში მასზე დაკისრებულ პასუხისმგებლობას შორის.
- შეუსაბამობის გამოცნობა და რეგულირება

კოოპერატიული გუნდები:

- TB,RI,IM: ჩამოყალიბებული ექსტროვერტები
- საკმაოდ მოქნილი
- შეიძლება იყოს თავისი თავით კმაყოფილი

სუპერვარსკვლავი გუნდები:

სუპერვარსკვლავი კოორდინატორი, რომელსაც დომინანტური პოზიცია უჭირავს და უძღვება გუნდს სწორი მიმართულებით.

აპოლო გუნდები/ “აზრის რებერვუარი”

- უამრავი ჭკვიანი ადამიანი
- ჩვეულებრივ ვერ იმარჯვებს: ინტელექტუალური კომპეტენციურობა იწვევს ზედმედ ანალიზსა და არგუმენტაციას.
- შეიძლება მიაღწიოს წარმატებას, თუ კოორდინატორი შეძლებს შექმნას კოოპერაციის კულტურა.

გუნდების ზოგიერთი ტიპი:

- უჭირს გადაწყვეტილების მიღება: RI' s/ PL' s
- დაბალი მორალი: ME' s/CF' s/SH' s
- რთული: 2xSH' s/PL' s/IM' s
- ნელი: 2x ME/CF/IM
- დინამიური: SH/TB/ME/RI/CF
- ფრთხილი: CO/IM/ME/CF
- განსაზღვრული არა აქვს მოქმედების მიმართულება: ბევრი IM' s

გუნდის განვითარების სტადიები

გუნდები და ჯგუფები თავიანთი არსებობის მანძილზე გარკვეულ სასიცოცხლო პერიოდს გადიან. თუ გუნდში შექმნილ გარემოს გუნდის „გრძნობებს“ ვუწოდებთ, მაშინ შეიძლება ჩამოვყალიბოთ ის ფაქტორები, რაც ამ „გრძნობების“ განვითარებას განაპირობებს.

- გუნდში წევრების რაოდენობა;

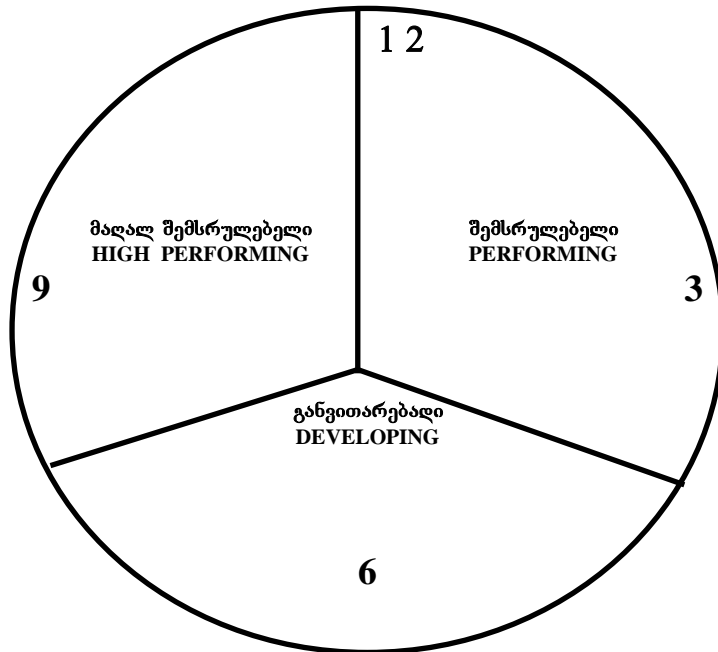
- მათი ურთიერთობის ხანგრძლივობა;
- თავად აირჩიეს ერთმანეთთან მუშაობა, თუ თვითონ იყვნენ არჩეულნი სხვების მიერ;
- რამდენი ხანია სავარაუდო მათი ერთად ყოფნა;
- ლიდერის სტილი;
- გუნდის წევრთა შორის ფარული ინტერესები;
- რასიზმის, სექსიზმის, სექსუალური ორიენტაციის მიმართ დამოკიდებულება.

გუნდის განვითარების ციკლი

D. Griffith (1998) გამოყოფს გუნდის განვითარების ციკლის სამ ეტაპს:

- განვითარების;
- შესრულების ;
- მაღალი შესრულების.

გუნდის განვითარების საათი

1. შესრულება

გუნდებს, რომლებიც ასრულებენ თავიანთ ფუნქციებს შეუძლიათ უზრუნველყონ სასურველი გამოსავალი, იარსებონ კონფლიქტის გარეშე და შეინარჩუნონ სტაბილურობა გარკვეული დროის განმავლობაში. გუნდი, რომელიც მხოლოდ ასრულებს ხასიათდება შემდეგი თვისებებით:

- გუნდის წევრები არც იცნობენ ერთმანეთს კარგად და არც ცდილობენ გაიცნონ;
- გუნდის მიმართ მოვალეობის გრძნობა ვერ აიძულებთ მათ აიღონ თავიანთ თავზე, თუნდაც მცირეოდენი ზედმეტი დატვირთვა.

- არ მუშაობენ კონსტრუქციულად ჯგუფის წევრებს შორის კონფლიქტის და პრობლემების გადასაჭრელად, პირიქით შლიან თითო-ორი წევრის კეთილგანწყობილ კავშირს ან ახდენენ გადაუჭრელი არგუმენტების წამოყენებას და უსაფუძვლო ბეწოლას.
- არ ენდობიან ერთმანეთს, რაც ქმნის უნდობლობის და მცირე რისკის გარემოს.

2. განვითარებადი ეტაპი

განვითარების ფაზაში გუნდის გადასვლას განაპირობებს შემდეგი:

1. დაგეგმილი შემთხვევა მაგ. „ღლე გუნდის გარეთ“ საშუალებას აძლევს გუნდის წევრებს უკეთ გაიცნონ ერთიმეორე, გაუზიარონ ერთმანეთს პირადი გამოცდილება და მოიპოვონ ერთმანეთის ნდობა;
2. დაუგეგმავი მოვლენა მაგ. გარკვეული პირის ინდივიდუალური გადაწყვეტილება გარისკოს ან შეაფასონ გუნდის მუშაობის დადებითი და უარყოფითი მხარეები. ჩვეულებრივ მის საქციელს სხვებიც ბაძავენ;
3. კრიზისი-პრობლემა, რომელიც გადაწყვეტას საჭიროებს (გუნდის აგების გრადიციული მოდელები უმეტესწილად ამ მოვლენას ეფუძნება).

განვითარების ფაზაში:

- ნდობა, ხდება გუნდის მუშაობის შესახებ ღია და გულწრფელი საუბრების საფუძველი;
- პირადი ინფორმაციის გაზიარება გუნდის წევრებს ერთმანეთის უკეთ გაცნობის საშუალებას აძლევს;
- კონფლიქტი წყდება დისკუსიით;
- გუნდის წევრები გრძნობენ მეტ მოვალეობას ერთმანეთისა და გუნდის მიმართ. ამას გუნდი შემდეგი ეტაპისაკენ მიჰყავს.

3. მაღალი შესრულების ეტაპი

მაღალ შემსრულებელი გუნდი გრძნობს განსხვავებას საკუთარ და შემსრულებელი გუნდის მუშაობას შორის. მას აქვს ენერჯია, არის ჰუმანური და შეუძლია მხარდაჭერა. ყოველივე ეს ნდობასა და ღრმა ცოდნაზე დაფუძნებული. ასეთი გუნდი:

- მოვალეობის გრძნობას ენერჯიით აქცევს;
- სწავლობს საკუთარ თავს და ეძიებს ექსპერიმენტულ გზებს მუშაობის დასახვეწად, აფასებს მიღწევებს, ახორციელებს ბევრ ცვლილებას და ა.შ.
- გუნდის ლიდერს ხედავს, როგორც ყოფიერს;
- ახორციელებს პერსონალურ განვითარებას ნდობის, ორმხრივი მხარდაჭერის, რისკის და წარუმატებლობის მიმართ ტოლერანტობის ატმოსფეროში;
- ხელს უწყობს პერსონალურ და საქმიან განვითარებას;
- მაღალ შემსრულებელი გუნდის წევრთა ურთიერთობა ემყარება არა მოწონება-სიყვარულს არამედ პატივისცემას.

გრადიციული მიდგომები

TUCKMAN მოდელი:

1. ფორმირება—რა უნდა გაგაკეთოთ?

- ღავალების არსის გაგება;
- ფრთხილი ურთიერთგაზიარება: მოსინჯვა, რა არის მისაღები?
- ღროებითი ალიანსი „მსგავს“ აღამიანებს შორის მაგ. მამაკაცი/ქალი, თეთრი/შავკანიანი;
- სამუშაო ადგილი არის მხოლოდ სამუშაოდ;
- დადგენილი ხაზი: ”ნუ არწევ ნავს“;
- ბიუროკრატია;
- ნაკლები რისკი, ფარული სისუსტეები, ორმხრივი დადანაშაულება;
- “ბოსი” ღებულობს გადაწყვეტილებათა უმრავლესობას;
- თანდათან განწყობა ეცემა;
გუნდების ღიდი ნაწილი ვერ სცილდება ამ ეტაპს.

2. შეტევა- ჩვენ არ შეგვიძლია ამის გაკეთება.

- ხდება რაღაც, რაც გუნდს აიძულებს გაიაზროს, რომ “ბოსმა” არ უნდა მიიღოს ყველა გადაწყვეტილება;
- ცუდი მოსმენა;
- კონფლიქტი და შეხედულებათა პოლარიზაცია;
- თავდაცვა;
- ამოცანის მიმართ რემისტენტობა;
- გრძნობების იგნორირება;
- განწყობა ისევ ქვეუთდება;
ეს ეტაპი შეიძლება პერსონალურად არაკომფორტული იყოს და ყველა გუნდი ვერ გადალახავს მას.

3. ნორმირება: ჩვენ შეგვიძლია გაგაკეთოთ ეს.

- იწყება გრძნობების გამომქლავება და განხილვა;
- იწყებს დამკვიდრებას ახალი სამუშაო პრაქტიკა, რომელიც მიღებული გამოცდილების ფონზე ითვალისწინებს საჭირო ცვლილებებს;
- აღარ არის მგრული ფრაქციები და თავდაცვა;
- ნამღვილი ნდობა;
- ღია ურთიერთგაზიარება;
- ყალიბდება ერთიანი ჯგუფი;
- განწყობილება გამოსწორდა;
- შედეგიანობა გამოსწორდა.

4. შესრულება ჩვენ ვაკეთებთ ამას.

ღიდი ნდობა და ბევრი ენერჯია.

- მოქნილობა იძენს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას;
- ყველამ იცის თავისი როლი;
- პერსონალური განვითარება;
- ურთიერთგაგება;
- მაღალპროდუქტიულობა.

